In zaak 28/83,

S. FORCHERI, ambtenaar van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door E. Lebrun, advocaat te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij T. Biever, advocaat aldaar, Boulevard Grande-Duchesse-Charlotte 83,

verzoeker

ondersteund door

L. CASELLA, E. OSIO, C. OUD EN J. R. DE RIJK, ambtenaren van de Commissie, bijgestaan en vertegenwoordigd door E. Lebrun, advocaat, eveneens domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij T. Biever, advocaat aldaar,

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, vertegenwoordigd door haar juridisch hoofdadviseur B. Paulin als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij O. Montalto, lid van de juridische dienst van de Commissie, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

ondersteund door

REGERING VAN HET KONINKRIJK BELGIË, vertegenwoordigd door M. Waelbroeck, advocaat te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ter Belgische ambassade, Rue des Girondins 4,

betreffende een beroep strekkende tot:

— veroordeling van de Commissie om alle maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om, terugwerkend tot 1 februari 1982, de bezoldiging van verzoeker, door de Commissie in convertibele Belgische franken uitbetaald, weer voor 100 % convertibel te maken;

— nietigverklaring van het stilzwijgend genomen besluit tot afwijzing van de op 29 juli 1982 ingediende klacht van verzoeker en, voor zoveel nodig, nietigverklaring van het stilzwijgend genomen besluit tot afwijzing van zijn op 8 februari 1982 ingediend verzoek om bijstand,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

samengesteld als volgt: K. Bahlmann, kamerpresident, P. Pescatore en O. Due, rechters,

advocaat-generaal: P. VerLoren van Themaat
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de conclusies, middelen en argumenten van partijen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

1. De Belgisch-Luxemburgse regeling op het gebied van wisselverrichtingen wordt gekenmerkt door het feit dat er twee verschillende wisselmarkten bestaan, te weten een gereglementeerde markt, waarop de fluctuatiemarges van de Belgische en de Luxemburgse frank ten opzichte van andere munten door interventie van de Nationale Bank van België binnen bepaalde grenzen worden gehouden, en een vrije markt, waarop de koers tot stand komt door vraag en aanbod zonder enige interventie van de Nationale Bank. Hieruit vloeit voort dat de wisselkoersen die op beide markten worden toegepast, zich los van elkaar ontwikkelen, waarbij de koers van de buitenlandse valuta's op de vrije markt in het algemeen hoger is dan op de gereglementeerde markt.

De Belgisch-Luxemburgse autoriteiten waren evenwel van oordeel dat het niet billijk was, de regeling betreffende de organisatie van de gereglementeerde en de vrije markt zonder meer toe te passen op de EG-ambtenaren die geen Belg of Luxemburger zijn. Daarom hebben zij voor deze ambtenaren een bijzondere regeling getroffen. Aanvankelijk konden genoemde ambtenaren ingevolge deze regeling machtiging krijgen om van een „normale" rekening — dat wil zeggen een rekening zoals die ook door Belgische ingezetenen („régnicoles", „inlanders") en Luxemburgse ingezetenen kan worden geopend — tegoeden naar het buitenland over te maken en deviezen aan te kopen op de gereglementeerde markt; de enige voorwaarde was, dat de daartoe aangewende bedragen een bepaald gedeelte van het door de Gemeenschappen betaalde salaris niet mochten overtreffen. Om de controle te vergemakkelijken, werd aan het begin van de jaren 70 besloten tot invoering van speciale buitenlandse convertibele rekenin-

gen, waarmee alle wisselverrichtingen op de gereglementeerde markt konden worden verricht. Op deze rekeningen konden enkel de van de Gemeenschappen ontvangen salarissen alsmede de van andere convertibele rekeningen overgeschreven bedragen worden bijgeschreven.

In feite plachten heel wat ambtenaren de door de speciale buitenlandse convertibele rekeningen geboden mogelijkheden te gebruiken om vreemde valuta aan te kopen op de gereglementeerde markt en deze vervolgens onmiddellijk weer te verkopen op de vrije markt („arbitrage"). Op die manier haalden zij voordeel uit het verschil tussen de twee wisselkoersen („wisselpremie").

Om aan deze praktijk een einde te maken, wijzigde het Belgisch-Luxemburgse Instituut voor de Wissel (BLIW) op 21 december 1981 het bestaande systeem in die zin, dat voortaan zonder bijzondere machtiging nog slechts 25 % van het salaris op een speciale buitenlandse convertibele rekening kon worden gestort; hierdoor werd de mogelijkheid om buitenlandse valuta vrij op de gereglementeerde markt aan te kopen, tot genoemd percentage beperkt.

Deze nieuwe regeling had evenwel tot gevolg, dat de ambtenaren de mogelijkheid werd ontnomen om volledig vrij te beslissen over de besteding van hun salaris, hetzij op het grondgebied van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLUE), hetzij daarbuiten, en om in dit laatste geval gebruik te maken van de gereglementeerde markt. Naar aanleiding van deze maatregelen ontvingen de gemeenschapsinstellingen tal van verzoeken om bijstand, later gevolgd door klachten in de zin van artikel 90 van het Statuut. De instellingen ondernamen bij het BLIW dan ook stappen om te bereiken dat ambtenaren die niet de Belgische of Luxemburgse nationaliteit bezaten, hun salaris weer geheel op een convertibele rekening konden laten storten.

Bij circulaire van 1 juni 1982 deelde het BLIW mee, dat het de betrokken ambtenaren wederom was toegestaan hun gehele salaris op het credit van een speciale buitenlandse convertibele rekening te laten bijschrijven, mits de instelling waarbij zij tewerk waren gesteld, een verklaring contrasigneerde waarbij de rekeninghouder erkende, er kennis van te hebben dat hij „verplicht is zijn wedde te ontvangen, hetzij via het debet van een convertibele rekening, hetzij in buitenlandse valuta's die verplicht moeten afgestaan worden aan een erkende bank op de gereglementeerde markt binnen de 8 dagen".

Daarnaast diende de rekeninghouder zich inzonderheid ertoe te verbinden

„geen enkele verrichting uit te voeren die ertoe strekt deze richtlijnen te omzeilen, zoals de arbitrageverrichtingen, te weten de aankoop van vreemde valuta's op de gereglementeerde markt of het overschrijven op buitenlandse convertibele rekeningen ten einde zich op die manier betaalmiddelen aan te schaffen om lopende kosten te dekken binnen de BLEU".

Houders van speciale buitenlandse convertibele rekeningen, die deze verplichting niet aangaan, blijven onderworpen aan de hoger toegelichte regeling van 21 december 1981.

2. Verzoeker Forcheri, van Italiaanse nationaliteit, is ambtenaar van de Commissie.

Van oordeel dat de regeling van het BLIW van 21 december 1981 onwettig was en inbreuk maakte op zijn statuut van ambtenaar van de Europese Gemeenschappen, diende hij op 8 februari 1982 overeenkomstig artikel 24 van het Statuut bij de Commissie een verzoek om bijstand in. Dit verzoek bleef onbeantwoord.

Daar verzoeker van mening was dat de verbintenis die hem naar aanleiding van de circulaire van het BLIW van 1 juni 1982 werd voorgesteld, onaanvaardbaar was, dat deze oplossing evengoed onwettig was en dat de Commissie geen bevredigend gevolg had gegeven aan zijn verzoek om bijstand, diende hij op 29 juli 1982 een klacht in als bedoeld in artikel 90, lid 2, van het Statuut. Toen ook deze klacht niet werd beantwoord, heeft verzoeker bij verzoekschrift, ingeschreven ter griffie van het Hof op 23 februari 1983, het onderhavige beroep ingesteld.

3. Bij beschikking van het Hof (Tweede kamer) van 14 juli 1983 zijn vier ambtenaren van de Commissie, L. Casella, E. Osio, C. Oud, en J. R. de Rijk toegelaten als interveniënt aan verzoekers zijde. Bij een tweede beschikking van het Hof (Tweede kamer) van dezelfde datum, is de Belgische regering toegelaten als interveniënte aan de zijde van verweerster.

4. Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Conclusies van partijen

Verzoeker concludeert dat het den Hove behage:

primair:

— het beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren;

— bijgevolg,
verweerster te veroordelen om alle maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om, terugwerkend tot 1 februari 1982, de bezoldiging van verzoeker, door verweerster in convertibele Belgische franken uitbetaald, weer voor 100 % convertibel te maken; nietig te verklaren het stilzwijgend genomen besluit tot afwijzing van de op 29 juli 1982 ingediende klacht van verzoeker en, voor zoveel nodig, het stilzwijgend genomen besluit tot afwijzing van zijn op 8 februari 1982 ingediend verzoek om bijstand;

— verweerster in de kosten te verwijzen;

subsidiair:

— verweerster te bevelen het (de) proces(sen)-verbaal betreffende haar instemming met het tweede besluit van het BLIW over te leggen.

De *Commissie* concludeert dat het den Hove behage:

— het beroep ongegrond te verklaren;

— verzoeker te verwijzen in de kosten van het geding.

III — Middelen en argumenten van partijen

Inleiding

1. *Verzoeker* voert een enig middel aan, ontleend aan miskenning en/of schending van:

a) het EEG-Verdrag, inzonderheid de artikelen 67 en 169;

b) het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen (hierna: het Protocol), met name artikel 12, sub c;

c) de Eerste richtlijn van de Raad van 11 mei 1960 voor de uitvoering van artikel 67 van het Verdrag (PB 1960, blz. 921), zoals gewijzigd bij de Tweede richtlijn van de Raad van 18 decem-

ber 1962 (PB 1963, blz. 62), met name artikel 1;

d) het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen, met name artikel 24, alsmede artikel 17 van bijlage VIII bij het Statuut;

e) de algemene rechtsbeginselen, met name de beginselen van gelijkheid en verdelende rechtvaardigheid, en de zorgplicht.

Verzoekers grief houdt in, enerzijds, dat de Belgische Staat met de gewraakte besluiten van het BLIW de krachtens het EEG-Verdrag en/of het daarvan afgeleid recht op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen en inbreuk heeft gemaakt op verzoekers statuut, en anderzijds dat verweerster, die gehouden was toe te zien op de eerbiediging van de verdragsbepalingen en/of van de krachtens het Verdrag vastgestelde bepalingen en onder meer een zorgplicht heeft ten aanzien van haar ambtenaren en personeelsleden, verzoeker inbegrepen, niet al het nodige heeft gedaan om te bereiken dat bedoelde besluiten ongedaan zouden worden gemaakt, en zodoende in zekere zin meewerkt aan de uitvoering van het in de circulaire van 1 juni 1982 vervatte besluit van het BLIW.

2. De *Commissie* brengt daartegen in, dat alle maatregelen waarover verzoeker zich beklaagt, van de Belgische autoriteiten en niet van de Commissie uitgaan.

De handelwijze van de Commissie bij de uitbetaling van de bezoldiging aan haar ambtenaren is na 21 december 1981 en ook na 1 juni 1982 gelijk gebleven. Zij beperkt zich ertoe, de bezoldigingen en diverse uitkeringen van haar rekeningen naar de door haar personeelsleden aangewezen rekeningen over te schrijven in Belgische of Luxemburgse franken, zonder deze munt anderszins nader te bepalen. De verdeling van dit bedrag over een speciale buitenlandse convertibele rekening en een met rekeningen van inlanders gelijkgestelde rekening gebeurt door de banken, zonder dat de Commissie daar enige bemoeienis mee heeft. Zij is daartoe trouwens niet bevoegd.

De ontvankelijkheid

1. Zonder de ontvankelijkheid van het beroep in twijfel te willen trekken, betoogt de *Commissie* dat het petitum van het verzoekschrift ten dele niet-ontvankelijk of excessief is, aangezien het de Commissie — zowel rechtens als feitelijk — ten enen male onmogelijk is „alle maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om terugwerkend ... de bezoldiging van verzoeker, door verweerster in convertibele Belgische franken uitbetaald, weer voor 100 % convertibel te maken". De Commissie kan enkel opdracht geven de bedragen die voor convertibiliteit in aanmerking komen te storten; al het overige is de zaak van de Belgisch-Luxemburgse instanties en van de aan hun gezag onderworpen bankdirecties.

Volgens de Commissie moet het beroep aldus worden begrepen, dat het de volgende vragen stelt:

1. heeft de Commissie zich naar behoren van haar zorgplicht gekweten door haar personeelsleden wier situatie ten gevolge van het besluit van het BLIW van 21 december 1981 was verslechterd, voldoende snel en doeltreffend ter hulp te komen?

2. mocht de Commissie vrede nemen met de door het BLIW in juni 1982 ingevoerde maatregelen of had zij haar inspanningen moeten voortzetten

om de Belgische instanties ertoe te brengen nog gunstiger maatregelen te treffen?

Deswege moet verzoekers petitum worden teruggebracht tot twee punten, te weten vaststelling van de nalatigheid van de Commissie, en eventueel veroordeling tot schadevergoeding.

Maar ook in deze beperkte context heeft verzoeker niet het recht een discussie uit te lokken over het gebruik dat de Commissie heeft gemaakt van al de haar ten dienste staande middelen, inzonderheid de instelling van de procedure van artikel 169 EEG-Verdrag tegen de twee betrokken Lid-Staten; tegen de weigering van de Commissie om een procedure wegens niet-nakoming tegen een Lid-Staat in te leiden, staat immers geen beroep tot nietigverklaring of wegens nalatigheid open (zie het arrest van 1. 3. 1966, zaak 48/65, Lütticke, Jurispr. 1966, blz. 28). Bovendien beperkt de Commissie zich in een procedure krachtens artikel 169 EEG-Verdrag er in de regel toe, het Hof om vaststelling van de niet-nakoming door de Lid-Staat te verzoeken, en daarmee zou verzoeker in elk geval weinig geholpen zijn. Tenslotte en vooral is de Commissie wat de grond van de zaak betreft, nog steeds van mening dat er op de nieuwe maatregelen van het BLIW juridisch niets valt af te dingen.

2. *Verzoeker* erkent dat de gewraakte besluiten van het BLIW niet van verweerster doch van een Lid-Staat uitgaan, maar wijst erop, dat laatstgenoemde onder meer gehouden is haar ambtenaren bij te staan en inzonderheid toe te zien op de eerbiediging van het Protocol. Op grond van deze verplichtingen kan verzoeker, die de gewraakte besluiten van het BLIW — die hem rechtstreeks raken — in strijd noemt met het gemeenschapsrecht, van verweerster verlangen dat zij alles doet wat zij kan om die besluiten met terugwerkende kracht ongedaan te doen maken. Aangezien verweerster in werkelijkheid niet al het mogelijke heeft gedaan, acht verzoeker zijn vordering tot veroordeling van verweerster „om alle maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om, terugwerkend tot 1 februari 1982, zijn bezoldiging, door verweerster in convertibele Belgische franken uitbetaald, weer voor 100 % convertibel te maken", ontvankelijk, los van de vraag of hij ook kan verlangen dat verweerster gebruik maakt van het uiterste middel waarover zij beschikt, te weten het beroep wegens niet-nakoming.

Met betrekking tot dit laatste middel beklemtoont verzoeker het bijzondere karakter van het onderhavige beroep, te weten een beroep in volle omvang, gebaseerd op de artikelen 179 EEG-Verdrag en 91 van het Statuut, en ingesteld door een ambtenaar jegens wie de Commissie specifieke verplichtingen heeft. Volgens verzoeker is een ambtenaar die zich beklaagt over handelingen van een Lid-Staat die vanuit gemeenschapsrechtelijk oogpunt onwettig zijn, en die hem niet alleen rechtstreeks aanbelangen, maar daarbij nog inbreuk maken op zijn statuut, gerechtigd van verweerster te verlangen, dat zij, wanneer zij er niet in is geslaagd die handelingen anderszins ongedaan te doen maken, de procedure wegens niet-nakoming inleidt of althans, subsidiair, de precontentieuze fase daarvan. Daarbij komt, dat wanneer het Hof oordeelt dat een Lid-Staat een krachtens

het Verdrag op hem rustende verplichting inderdaad niet is nagekomen, die Lid Staat ingevolge artikel 171 EEG-Verdrag gehouden is de maatregelen te nemen welke nodig zijn ter uitvoering van 's Hof arrest. Langs deze weg kan verweerster dus het door verzoeker gewenste resultaat bereiken.

Verzoeker concludeert dat verweerster het petitum van het verzoekschrift ten onrechte als niet-ontvankelijk of excessief aanmerkt.

Ten gronde

A — De wettigheid van de nieuwe maatregelen van het BLIW

1. Verzoekers argumenten

a) *Verzoeker* wijst erop, dat naar luid van artikel 12, sub c, van het Protocol, de ambtenaren en overige personeelsleden van de Gemeenschappen op het grondgebied van elk der Lid-Staten inzake monetaire of deviezenregelingen in het genot zijn van de gebruikelijke faciliteiten welke aan ambtenaren van internationale organisaties worden toegekend. Zoals inzonderheid blijkt uit de hierboven beschreven situatie vóór 21 december 1981, behelzen bedoelde faciliteiten de vrije converteerbaarheid naar buitenlandse valuta van de bezoldigingen die de gemeenschapsinstellingen in convertibele Belgische franken aan hun ambtenaren en personeelsleden uitbetalen.

De twee gewraakte besluiten van het BLIW nu maken inbreuk op bedoelde faciliteiten en miskennen dus het voorschrift van artikel 12, sub c, van het Protocol. Het eerste besluit houdt immers een beperking tot 25 % in van het gedeelte van de bezoldiging dat op een speciale buitenlandse convertibele rekening mag worden gestort, terwijl het tweede besluit een welbepaalde verbintenis onderstelt, die onaanvaardbaar is omdat zij van de ambtenaar of het personeelslid verlangt dat hij zich aan een met strafbedreigingen verbonden wisselcontrole onderwerpt en de vaststelling welke verrichtingen ongeoorloofd zijn, aan het oordeel van het BLIW overlaat. Daarnaast is de ambtenaar verplicht de in buitenlandse valuta ontvangen bezoldiging binnen acht dagen aan een erkende bank op de gereglementeerde markt af te staan, welke verplichting dus zelfs geldt voor bedragen die de instellingen op grond van artikel 17 van bijlage VIII bij het Statuut rechtstreeks in deviezen overmaken.

b) Verzoeker wijst erop, dat krachtens artikel 1 van de Eerste richtlijn van de Raad van 11 mei 1960 voor de uitvoering van artikel 67 van het Verdrag, de Lid-Staten „alle deviezenvergunningen [verlenen], vereist voor het aangaan van overeenkomsten of het verrichten van handelingen en voor de overmakingen tussen ingezetenen van de Lid-Staten, die op ... [het] kapitaalverkeer betrekking hebben", wat onder meer geldt voor overmakingen van spaargelden van werknemers tijdens hun verblijf. Bovendien moeten deze verrichtingen geschieden „op basis van de wisselkoersen welke voor betalingen uit hoofde van lopende transacties gelden", met andere woorden tegen de officiële wisselkoers, zijnde de wisselkoers op de gereglementeerde markt.

Voor zover de besluiten van het BLIW tot gevolg hebben dat alle of een deel van de betrokken verrichtingen op de vrije markt moeten geschieden, waar de wisselkoers niet officieel is en ongunstiger dan de officiële wisselkoers, is er dus sprake van miskenning van artikel 1 van genoemde richtlijn, en in zekere zin van een maatregel van gelijke werking als een beperking van overmakingen.

c) Volgens verzoeker schenden de gewraakte besluiten van het BLIW het gelijkheidsbeginsel, doordat zij tot gevolg hebben dat de in België en Luxemburg tewerkgestelde ambtenaren en personeelsleden van de Europese Gemeenschappen in een ongelijke positie komen te verkeren ten opzichte van de burgers van de Gemeenschap, die in dienst zijn van een internationale organisatie of een buitenlandse regering en die in een ander land dan België of Luxemburg zijn tewerkgesteld; voor die burgers geldt immers geen enkele wisselbeperking met betrekking tot hun bezoldiging.

Daarenboven worden ook in België en Luxemburg de besluiten van het BLIW verschillend toegepast op de diverse categorieën van personen. In feite zijn alleen internationale ambtenaren eraan onderworpen, doch niet de diplomaten.

d) De gewraakte besluiten komen overigens neer op een ongeoorloofde toeëigening door de Belgische Staat. De bezoldigingen van de ambtenaren en personeelsleden van de Gemeenschappen worden immers betaald uit de eigen middelen van de Gemeenschappen. De eigenmachtige en eenzijdige omzetting van convertibele bedragen in niet-convertibele, waartoe de Belgische overheid overeenkomstig het besluit van het BLIW van 21 december 1981 overgaat, is een onwettige verrichting op kosten van de Europese belastingbetaler.

e) Tenslotte wijst verzoeker erop, dat de besluiten van het BLIW bedoeld zijn om een einde te maken aan de zogenoemde „arbitrage", waarvan verzoeker overigens geenszins verlangt dat hem dat zou worden toegestaan. In werkelijkheid beperken de besluiten zich echter niet tot een passende technische oplossing om strikt omschreven arbitrageverrichtingen te verhinderen. Daarenboven is het volstrekt niet nodig inbreuk te maken op het statuut van buitenlander van de ambtenaren en personeelsleden der gemeenschapsinstellingen. Mitsdien is de gewraakte regeling in strijd met het evenredigheidsbeginsel.

2. De argumenten van de Commissie

De *Commissie* meent in de eerste plaats, dat een gedetailleerde bespreking van de hierboven uiteengezette argumenten niet noodzakelijk is. Het enige waar het op aankomt, is of zij na de nieuwe maatregelen van het BLIW andermaal stappen zou moeten ondernemen. Bijgevolg kan ermee worden volstaan, die maatregelen te bespreken en te onderzoeken of er nog iets op aan te merken valt. Die maatregelen behelzen in wezen twee elementen, te weten enerzijds het herstel van de convertibiliteit voor de bezoldiging in haar geheel, en anderzijds de ondertekening door de houders van convertibele rekeningen van bovenvermelde verklaring. Geen van beide elementen noopt echter tot opmerkingen, aangezien zij — als zodanig — verzoeker niet bezwaren. Verzoekers kritiek op de „verklaring" beperkt zich trouwens tot het feit dat daarin sprake is van een verbod van arbitrage.

a) Met betrekking tot verzoekers middelen wijst de Commissie de opvatting af, dat artikel 12, sub c, van het Protocol verzoeker het recht geeft om arbitragetransacties te verrichten. Dat zulk een handelwijze in het verleden door de vingers werd gezien, doet in geen geval een recht ontstaan, aangezien het voor de dekking van de lopende uitgaven van een in België of Luxemburg tewerkgestelde ambtenaar niet noodzakelijk is dat hij

over de mogelijkheid van arbitrage beschikt. Artikel 12, sub c, van het Protocol verlangt enkel dat een ambtenaar die uit een ander land dan België of Luxemburg afkomstig is, via zijn convertibele rekening vrij tegoeden kan overmaken naar zijn land van oorsprong of naar een andere bestemming in het buitenland.

Ingevolge artikel 18 van het Protocol — en artikel 23 van het Ambtenarenstatuut — worden de voorrechten, immuniteiten en faciliteiten die de ambtenaren en overige personeelsleden van de Gemeenschappen genieten, uitsluitend toegekend in het belang van de Gemeenschappen. Voorts bepaalt artikel 23 van het Statuut, dat „behoudens het bepaalde in het Protocol ... de betrokkenen niet ontheven zijn van het vervullen van hun particuliere verplichtingen en van het naleven van de geldende wetten en de voorschriften betreffende de openbare orde en veiligheid".

De Commissie komt tot de slotsom, dat er in casu geen sprake is van schending van het Protocol.

b) Met betrekking tot de gestelde schending van artikel 1 van de Eerste richtlijn van de Raad van 11 mei 1960 voor de uitvoering van artikel 67 van het Verdrag (zoals nadien gewijzigd) betoogt de Commissie, dat dit middel hoe dan ook niet ter zake dienend is, aangezien de convertibiliteit weer is hersteld.

c) De Commissie herinnert eraan dat het Europees monetair stelsel slechts consequent wordt toegepast ten aanzien van zes Lid-Staten, waaronder België en Luxemburg, waar het overigens slechts voor bepaalde transacties geldt. In die omstandigheden bestaat er geen uniforme wisselkoersregeling voor overmakingen en is er dus geen sprake van ongelijke behandeling van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen ten opzichte van de onderdanen van de landen van de Gemeenschap, die van een internationaal organisme afhangen en in een ander land dan België of Luxemburg werken.

Voor zover de Commissie bekend, geldt de nieuwe regeling van het BLIW voor alle internationale ambtenaren met standplaats in België of Luxemburg, die in dezelfde situatie verkeren als de ambtenaren van de Gemeenschap. Wat inzonderheid de diplomaten betreft, wijst de Commissie erop, dat deze in artikel 12, sub c, van het Protocol niet worden vermeld. Verzoeker mag overigens niet uit het oog verliezen dat er een andere dwingende omstandigheid is waar diplomaten of andere internationale ambtenaren niet noodzakelijk mee geconfronteerd worden, te weten artikel 63 van het Statuut, waar het heet dat de bezoldiging van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen „wordt uitbetaald in de valuta van het land waar de ambtenaar zijn functie uitoefent". Er kan bijgevolg evenmin sprake zijn van ongelijke behandeling van de ambtenaren en personeelsleden van de Gemeenschappen met standplaats in België of Luxemburg ten opzichte van andere onderdanen van de Gemeenschap, die in diezelfde landen zijn tewerkgesteld en onder andere internationale organisaties of buitenlandse regeringen ressorteren.

d) Met betrekking tot verzoekers bewering, dat de besluiten van het BLIW neerkomen op een ongeoorloofde toeëigening door de Belgische Staat, wijst de Commissie er inzonderheid op, dat deze vraag volledig los staat van verzoekers individuele situatie.

e) De Commissie wijst tenslotte de opvatting af, dat de gewraakte regeling in strijd is met het evenredigheidsbeginsel. Deze regeling, aldus de Commissie, is correct afgestemd op de bestaande rechtssituatie doordat zij zich niet verzet tegen vrije overmakingen en een inte-

grale convertibiliteit voor alle verrichtingen waarvoor die faciliteiten vereist zijn.

B — De zorgplicht van de Commissie

1. Verzoekers argumenten

Volgens verzoeker heeft de Commissie in de hierboven uiteengezette onwettige situatie die voortvloeit uit de gewraakte besluiten van het BLIW, niet de maatregelen genomen die noodzakelijk waren om de betrokken besluiten te doen intrekken. Niet alleen heeft de Commissie na het tweede besluit van het BLIW van juni 1982 geen enkele stap meer ondernomen, doch zij heeft actief meegewerkt aan de totstandkoming en in ieder geval aan de uitvoering van bedoeld besluit door ermee in te stemmen de door haar ambtenaren en personeelsleden te ondertekenen verbintenis te contrasigneren.

Mitsdien concludeert verzoeker, dat de Commissie in haar zorgplicht tegenover haar ambtenaar te kort is geschoten.

2. De argumenten van de Commissie

De verplichtingen die voortvloeien uit de zorgplicht, zijn volgens de Commissie inspannings- en geen resultaatsverplichtingen. Zodra zij eind december 1981 kennis had genomen van de eerste maatregelen van het BLIW, heeft de Commissie, van oordeel dat de voorschriften vastgesteld met het rechtmatig oogmerk een einde te maken aan het misbruik van arbitrage, overdreven streng en onevenredig aan het te bereiken doel waren, dadelijk stappen ondernomen bij het BLIW en bij de Belgische overheid in het algemeen. Daarna heeft zij haar bemoeiingen eerst gestaakt toen het BLIW in juni 1982 nieuwe maatregelen vaststelde, die zij bevredigend achtte. (Die maatregelen voerden de integrale convertibiliteit van de bezoldigingen weer in, behalve voor arbitrage, een verrichting waarvoor de Commissie nog steeds geen goed woord over heeft.) De woordkeuze van het BLIW in laatstbedoeld besluit is op sommige punten wellicht aanvechtbaar, doch in de praktijk heeft de nieuwe regeling, voor zover de Commissie bekend, geen aanleiding gegeven tot concrete moeilijkheden, en in ieder geval evenmin tot situaties die onverenigbaar zijn met het gemeenschapsrecht. De Commissie beklemtoont dat zij de ontwikkeling van de situatie op de voet volgt en dat een aangepaste reactie niet zal uitblijven wanneer mocht blijken dat het BLIW de thans geldende regeling toepast op een wijze die in strijd is met het gemeenschapsrecht.

Om van een nationale administratie gedaan te krijgen dat zij terugkomt van wezenlijke onderdelen van door haar rechtmatig geachte maatregelen, is een termijn van vijf maanden uiterst kort, en daarom meent de Commissie dat zij zich in het onderhavige geval naar behoren heeft gekweten van haar zorgplicht tegenover verzoeker.

Opmerkingen van interveniënten

1. *L. Casella, E. Osio, J. R. de Rijk* en *C. Oud* verzoeken het Hof, de Commissie te veroordelen in de op de interventie gevallen kosten.

2. De *Belgische regering* herinnert eraan, dat de ambtenaren en personeelsleden van de Gemeenschappen, dankzij het feit dat zij over een convertibele rekening beschikken, vóór het eerste besluit van het BLIW van december 1981 hun inkomen aanzienlijk konden vergroten via een zeer eenvoudige arbitragetransactie tussen de gereglementeerde en

de vrije markt. De uitsluitend uit winstbejag verrichte aankopen op de gereglementeerde markt van buitenlandse valuta tegen Belgische franken geschiedden ten kosten van de wisselreserves van de Nationale Bank van België en maakten de acties tot ondersteuning van de Belgische frank moeilijker en duurder. Bovendien hadden die arbitragetransacties tot gevolg, dat de lopende consumptieve uitgaven van de ambtenaren in de BLEU werden betaald met franken die waren verkregen via de verkoop van buitenlandse valuta op de vrije markt, terwijl die uitgaven, voor zover zij op geïmporteerde goederen betrekking hadden, uiteindelijk door België moesten worden gedekt door te putten uit de wisselreserves van het land, dat wil zeggen op de gereglementeerde markt verkregen buitenlandse valuta.

Verzoeker zelf, aldus de Belgische regering, erkent dat het oogmerk van de gewraakte besluiten van het BLIW — een einde maken aan de arbitragetransacties — kon worden geacht niet onwettig te zijn. Verzoeker wil het begrip arbitrage evenwel beperken tot de enge betekenis die het had vóór de besluiten van het BLIW. Voor de Belgische regering is zulks onaanvaardbaar; het gaat er haar niet om, de een of andere techniek onmogelijk te maken, doch te verhinderen dat de rekeninghouder zijn convertibele rekening gebruikt op een wijze die de Belgische frank verzwakt en hemzelf de kans geeft voor zijn uitgaven in de BLEU te profiteren van de door de monetaire autoriteiten vastgestelde en bekostigde beschermende maatregelen.

Dat doel is bereikt door middel van een regeling die het gebruik van de convertibele rekeningen door de Europese ambtenaren aan een minimum van noodzakelijke beperkingen onderwerpt.

Het tweede besluit van het BLIW onderstelt dat de ambtenaren en personeelsleden een bepaalde verbintenis ondertekenen, maar de tekst ervan is voldoende duidelijk om de misbruiken die verzoeker kennelijk vreest, te voorkomen. Bij de specifieke verplichtingen die die verbintenis bevat, gaat het er niet om, de een of andere arbitragetechniek te verbieden, doch wel een resultaat dat vroeger op uiterst eenvoudige wijze kon worden bereikt en waarvoor morgen misschien een ingewikkelder kunstgreep wordt gevonden. Daarom ook bevat de verbintenis geen volledige opsomming van de procédés die tot het verboden resultaat kunnen leiden. Tevens voorziet de verbintenis dat de ambtenaar (of het personeelslid) die zich niet aan zijn verplichtingen houdt, zich blootstelt aan mogelijke maatregelen van het BLIW, dat wil zeggen een klacht bij het openbaar ministerie; wanneer dit tot vervolging besluit, staat het aan de rechter — en niet aan het BLIW — om een inbreuk vast te stellen en daaraan eventueel straf- of civielrechtelijke gevolgen te verbinden. Tenslotte geldt de verplichting van de ambtenaar om zijn in buitenlandse valuta uitbetaalde bezoldiging binnen de acht dagen op de gereglementeerde markt te converteren, geenszins voor de bedragen die hij overeenkomstig artikel 17 van bijlage VII bij het Statuut overmaakt. In de verbintenis is precies aangegeven, binnen welke grenzen de convertibele rekening mag worden gebruikt om buitenlandse valuta aan te kopen: deze transacties zijn toegestaan voor zover zij noodzakelijk zijn om aangegane verplichtingen te ho-

noreren dan wel om spaartegoeden aan te leggen.

Mitsdien geeft de Belgische regering het Hof in overweging, het beroep ongegrond te verklaren en verzoeker te verwijzen in de op haar interventie gevallen kosten.

IV — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 19 januari 1984 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt door verzoeker en de interveniënten aan verzoekers zijde, vertegenwoordigd door E. Lebrun, en door de Commissie en de Belgische regering, interveniënte aan de zijde van de Commissie, respectievelijk vertegenwoordigd door B. Paulin als gemachtigde en door A. Vandencasteele.

Ter terechtzitting heeft de Belgische regering verklaard, dat de door de ambtenaar te ondertekenen verbintenis enkel bedoeld is om ervoor te zorgen dat hij met betrekking tot de lopende uitgaven die hij gebeurlijk in België of in het Groothertogdom Luxemburg doet, niet tracht de bedragen in Belgische franken waarover hij beschikt, door monetaire transacties kunstmatig te doen aangroeien. Daarentegen vormt de verbintenis geenszins een beletsel voor het dekken van uitgaven in het buitenland, giften inbegrepen.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 23 februari 1984 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 23 februari 1983, heeft S. Forcheri, ambtenaar van de Commissie van de Europese Gemeenschappen en Italiaans onderdaan, beroep ingesteld tot veroordeling van de Commissie om alle maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om, terugwerkend tot 1 februari 1982, verzoekers bezoldiging weer voor 100 % convertibel te maken, alsmede tot nietigverklaring van het stilzwijgend genomen besluit tot afwijzing van de op 29 juli 1982 door hem ingediende klacht en, voor zoveel nodig, nietigverklaring van het stilzwijgend genomen besluit tot afwijzing van zijn op 8 februari 1982 ingediend verzoek om bijstand.

2 Er zij aan herinnerd, dat er voor de Belgische en de Luxemburgse frank twee verschillende wisselmarkten bestaan, namelijk de gereglementeerde markt, waarop de fluctuatiemarges ten opzichte van de andere valuta's door interventie van de centrale banken binnen bepaalde grenzen worden gehouden, en de vrije markt, waarop de koers tot stand komt door vraag en aanbod zonder enige interventie van voormelde banken. De op elk van beide markten geldende wisselkoersen ontwikkelen zich derhalve los van elkaar, waarbij de koers van de buitenlandse valuta's op de vrije markt in het algemeen ho-

ger is dan op de gereglementeerde markt. De desbetreffende regeling geeft aan voor welke verrichtingen en onder welke voorwaarden de aan- of de verkoop van deviezen kan of moet geschieden op de gereglementeerde dan wel op de vrije wisselmarkt.

3 Van oordeel dat het niet billijk was die regeling zonder meer toe te passen op de ambtenaren van de Gemeenschappen, die geen Belg of Luxemburger zijn, hebben de Belgisch-Luxemburgse autoriteiten in de jaren 70 een bijzondere regeling voor die ambtenaren getroffen in de vorm van speciale buitenlandse convertibele rekeningen. Het bijzondere van deze rekeningen is enerzijds, dat daarop enkel de van de Gemeenschappen ontvangen salarissen en vergoedingen en van andere convertibele rekeningen overgeschreven bedragen kunnen worden bijgeschreven, en anderzijds, dat daarmee alle wisselverrichtingen op de gereglementeerde markt kunnen worden verricht.

4 Toen tegen het eind van 1981 het verschil tussen de wisselkoers op de gereglementeerde markt en die op de vrije markt steeds groter werd, werd het voor vele ambtenaren gebruikelijk om, gebruikmakend van de door de convertibele rekeningen geboden mogelijkheden, zogenoemde „arbitragetransacties" te verrichten, dat wil zeggen buitenlandse deviezen te kopen op de gereglementeerde markt om die onmiddellijk weer te verkopen op de vrije markt, hetgeen een winst in Belgische of Luxemburgse franken opleverde overeenkomend met het verschil tussen de beide koersen. Om aan deze praktijk een einde te maken, wijzigde het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel (BLIW) op 21 december 1981 de bestaande regeling in dier voege, dat zonder bijzondere toelating niet meer dan 25 % van het salaris en van de vergoedingen op de speciale convertibele rekeningen mocht worden bijgeschreven. Hierdoor werd de mogelijkheid voor de ambtenaren om buitenlandse valuta's vrij op de gereglementeerde markt aan te kopen, dienovereenkomstig beperkt.

5 Naar aanleiding van deze maatregel wendden tal van ambtenaren zich tot de gemeenschapsinstellingen met verzoeken om bijstand, en vervolgens met klachten in de zin van artikel 90 Ambtenarenstatuut. Daarop ondernamen de instellingen stappen bij het BLIW om te bereiken dat de ambtenaren die niet de Belgische of Luxemburgse nationaliteit bezaten, hun salaris en vergoedingen weer geheel op een convertibele rekening konden laten storten.

6 Na onderhandelingen met de gemeenschapsinstellingen publiceerde het BLIW op 1 juni 1982 een circulaire, waarbij het bedoelde ambtenaren wederom werd toegestaan het volledige bedrag van hun salaris en vergoedingen op het credit van een speciale buitenlandse convertibele rekening te laten bijschrijven, zulks evenwel op voorwaarde dat zij een door hun instelling gecontrasigneerde verklaring zouden ondertekenen, waarin de houder van de convertibele rekening

„— verklaart er kennis van te hebben dat [hij] ... verplicht is zijn wedde te ontvangen, hetzij via het debet van een convertibele rekening, hetzij in buitenlandse valuta's die verplicht moeten afgestaan worden aan een erkende bank op de gereglementeerde markt binnen de 8 dagen ...;

...

— erover is ingelicht dat de tegoeden in Belgische of Luxemburgse frank op het credit van de hogervermelde rekeningen zonder beperking mogen aangewend worden, hetzij voor alle betalingen op het grondgebied van de BLEU (Belgisch-Luxemburgse Economische Unie) hetzij om op de gereglementeerde markt de nodige buitenlandse valuta's te verwerven ten einde buiten het grondgebied van de BLEU, het hoofd te bieden aan alle aangegane verplichtingen of om spaargelden aan te leggen en die hij bereid is om op aanvraag van het BLIW te rechtvaardigen;

— zich ertoe verbindt om de tegoeden op het credit van deze rekening alleen te gebruiken onder de hogervermelde voorwaarden en om geen enkele verrichting uit te voeren die ertoe strekt deze richtlijnen te omzeilen zoals de arbitrageverrichtingen, te weten de aankoop van vreemde valuta's op de gereglementeerde markt of het overschrijven op buitenlandse convertibele rekeningen ten einde zich op die manier betaalmiddelen aan te schaffen om lopende kosten te dekken binnen de BLEU;

— erkent dat elke afbreuk aan deze verbintenis hem zou blootstellen aan de maatregelen die het BLIW tegenover hem zou kunnen treffen."

7 De houders van convertibele rekeningen, die deze verbintenis niet ondertekenen, blijven onderworpen aan de hierboven beschreven regeling van 21 december 1981.

8 Van oordeel dat de regeling van 21 december 1981 onwettig was en inbreuk maakte op zijn statuut van ambtenaar van de Europese Gemeenschappen, diende verzoeker op 8 februari 1982 overeenkomstig artikel 24 Ambtenarenstatuut bij de Commissie een verzoek om bijstand in. Dit verzoek bleef onbeantwoord.

9 Daar hij van mening was dat de door de circulaire van het BLIW van 1 juni 1982 voorgestelde verbintenis onaanvaardbaar was, dat dit alternatief evengoed onwettig was en dat de Commissie geen bevredigend gevolg had gegeven aan zijn verzoek om bijstand, weigerde hij bovendien de verbintenis te ondertekenen en diende hij op 29 juli 1982 een klacht in als bedoeld in artikel 90, lid 2, van het Statuut. Toen ook deze klacht niet werd beantwoord, heeft verzoeker het onderhavige beroep ingesteld.

10 Voor het Hof betoogt verzoeker, dat de maatregelen van het BLIW van 21 december 1981 en 1 juni 1982 neerkomen op schendingen door de twee betrokken Lid-Staten van artikel 67 EEG-Verdrag en van de voor de uitvoering van dat artikel vastgestelde richtlijnen. Bovendien doen deze maatregelen afbreuk aan de faciliteiten inzake monetaire of deviezenregelingen, aan de ambtenaren van de Gemeenschappen toegekend bij artikel 12, sub c, van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen. Tenslotte leveren de maatregelen een schending op van het gelijkheidsbeginsel en van het beginsel van verdelende rechtvaardigheid.

11 In deze onwettige situatie, die afbreuk deed aan het statuut van haar ambtenaren, heeft de Commissie, zo stelt verzoeker, niet gedaan wat noodzakelijk was. Daardoor is zij enerzijds te kort geschoten in haar bijstands- en zorgplicht als bedoeld in artikel 24 Ambtenarenstatuut, en anderzijds in de verplichtingen die voortvloeien uit haar taak als „hoedster" van het Verdrag.

12 Met betrekking tot deze argumenten zij er vooreerst op gewezen, dat het, in het kader van een door een ambtenaar krachtens artikel 179 EEG-Verdrag ingesteld beroep, niet aan het Hof staat om te beoordelen of een Lid-Staat een krachtens het Verdrag op hem rustende verplichting al dan niet is nagekomen, en of de Commissie zich naar behoren heeft gekweten van de toezichthoudende taak die haar met name door artikel 155 EEG-Verdrag is

opgedragen. In casu gaat het dus uitsluitend om de vraag, of de Commissie, als tot aanstelling bevoegd gezag, te kort is geschoten in haar zorgplicht ten aanzien van een ambtenaar die stelt door een Lid-Staat te zijn bekort in de rechten die hij in het belang van de Gemeenschappen aan zijn statuut van ambtenaar ontleent. Enkel in de context van deze vraag kan het eventueel geboden zijn de nationale maatregelen vooraf te onderzoeken.

13 In de tweede plaats zij eraan herinnerd, dat de Commissie na de eerste maatregelen van het BLIW in december 1981, onverwijld tezamen met de andere gemeenschapsinstellingen stappen bij het BLIW heeft ondernomen, teneinde die maatregelen te doen vervangen door andere, die, hoewel een einde stellend aan het oneigenlijk gebruik van de speciale convertibele rekeningen, dat de ambtenaren via „arbitragetransacties" een ongerechtvaardigd voordeel opleverde, hun toch de mogelijkheid lieten op de gereglementeerde markt de nodige deviezen te kopen voor hun uitgaven buiten de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Na deze tussenkomst heeft het BLIW bij circulaire van 1 juni 1982 de thans geldende regeling ingevoerd, die het voor de andere dan de Belgische en Luxemburgse ambtenaren weer mogelijk maakt hun bezoldiging en vergoedingen geheel op een speciale convertibele rekening te laten storten, mits zij zich houden aan de in een ondertekende verklaring vervatte verplichtingen.

14 Gelijk verzoeker zelf tijdens de procedure voor het Hof heeft erkend, gaat het in deze zaak in feite dus enkel om de vraag of de Commissie haar bemoeiingen had moeten voortzetten teneinde de Belgische en Luxemburgse autoriteiten ertoe te bewegen de door de ambtenaren te ondertekenen verklaring af te schaffen of te wijzigen. Om deze vraag te beantwoorden, kan worden volstaan met verzoekers grieven te toetsen aan de tekst van die verklaring.

15 Bedoelde grieven betreffen de verplichting om de in buitenlandse munt uitbetaalde bezoldiging af te staan aan een erkende bank op de gereglementeerde markt, en om zich niet enkel te onthouden van arbitragetransacties stricto sensu, doch ook van andere vediezentransacties met het doel zich betaalmiddelen te verschaffen ter dekking van lopende uitgaven binnen de Belgisch-

Luxemburgse Economische Unie. Tenslotte betwist verzoeker, dat hij als gemeenschapsambtenaar aan het toezicht van het BLIW kan worden onderworpen.

16 Met betrekking tot de eerste twee verplichtingen moet er in de eerste plaats op worden gewezen, dat naar luid van artikel 63 van het ambtenarenstatuut de bezoldiging wordt uitbetaald in de valuta van het land waar de ambtenaar zijn functie uitoefent, in verzoekers geval dus in Belgische franken. De enige uitzonderingen op die regel zijn voorzien in artikel 17 van bijlage VII bij het Statuut, volgens hetwelk de ambtenaar die de ontheemdingstoelage ontvangt, door bemiddeling van de instelling waartoe hij behoort, een deel van zijn inkomsten kan laten overmaken, hetzij in de valuta van de Lid-Staat waarvan hij onderdaan is, hetzij in de valuta van de Lid-Staat waarin hij zelf woonachtig is dan wel waar een gezinslid te zijnen laste verblijfplaats heeft.

17 In de tweede plaats dient akte te worden genomen van hetgeen de Belgische regering, interveniënte aan de zijde van de Commissie, tijdens de procedure voor het Hof heeft verklaard. Daaruit blijkt dat de verplichting om buitenlandse valuta aan een erkende bank af te staan, geenszins geldt voor het gedeelte van het inkomen, dat krachtens voormeld artikel 17 door bemiddeling van de instelling wordt overgemaakt, en dat de ambtenaar het recht geeft om op de gereglementeerde markt de betaalmiddelen in buitenlandse valuta aan te kopen die noodzakelijk zijn ter dekking van zijn uitgaven buiten de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, giften inbegrepen.

18 Bij de maatregelen van 1 juni 1982 blijken de Belgische en Luxemburgse monetaire instanties, conform de strekking van het protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten, het dus voor de ambtenaren die geen Belgisch of Luxemburgs onderdaan zijn, weer volledig mogelijk te hebben gemaakt om op de gereglementeerde markt de deviezen te kopen die zij voor hun uitgaven buiten de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie nodig hebben, mits zij zich maar onthouden van elke deviezentransactie die tot doel heeft de in Belgische of Luxemburgse franken uitgedrukte waarde van de betaalmiddelen ter dekking van hun uitgaven binnen de Unie te vergroten en zij zich onderwerpen aan het toezicht ter zake van de monetaire instanties. Deze voorwaarde is niet van dien aard, dat zij voor de ambtenaren gevolgen heeft die afbreuk doen aan de belangen van de Gemeenschap.

19 In deze omstandigheden kan niet worden volgehouden dat de Commissie te kort is geschoten in haar zorgplicht ten opzichte van haar ambtenaren door zich niet te verzetten tegen de maatregelen van het BLIW van 1 juni 1982. Hieruit volgt dat het beroep moet worden verworpen.

Kosten

20 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen. Volgens artikel 70 van het Reglement voor de procesvoering blijven echter de kosten door de instellingen ter zake van beroepen van personeelsleden der Gemeenschappen gemaakt, te hunnen laste. De ambtenaren L. Casella, E. Osio, J. R. de Rijk en C. Oud, interveniënten aan verzoekers zijde, en de Belgische regering, interveniënte aan de zijde van de Commissie, dienen hun eigen kosten te dragen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

rechtdoende:

1. **Verwerpt het beroep.**

2. **Verstaat dat elk der partijen, de interveniënten daaronder begrepen, de eigen kosten zal dragen.**

Bahlmann Pescatore Due

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 15 maart 1984.

De griffier
voor deze
H. A. Rühl
Hoofdadministrateur

De president van de Tweede kamer
K. Bahlmann